

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора АМЕЛІНОЇ Світлани Миколаївни на дисертацію ГОНЧАРА Володимира Васильовича «ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ОФІЦЕРІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Актуальність дослідження зумовлена низкою інтеграційних процесів нашої держави й необхідністю вирішення актуальних питань сьогодення у секторі безпеки та оборони України.

Зокрема, курс держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору вимагає від складників сектору безпеки та оборони країн трансформаційних змін, спрямованих на досягнення взаємосумісництва між відповідними структурами держав-членів НАТО та ЄІСР та іншими еквівалентними формуваннями для спільних дій та роботи в об'єднаних штабах та інших заходах щодо підтримці миру, громадського порядку та безпеки. Національна гвардія України є невід'ємним складником в архітектурі сил безпеки та оборони країни і діє на міжнародній арені згідно з чинним законодавством і відповідно до усіх домовленостей.

У роботі порушено також питання необхідності проведення суттєвих змін в архаїчній системі індивідуальної (професійної) підготовки, усунення прогалин у керівних документах, зміни застарілих підходів до вивчення питань індивідуальної (професійної) підготовки військовослужбовців, розбудови належної інфраструктури, нарощування кількості підготовленого особового складу, готового до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ та впровадження дієвого інструментарію щодо забезпечення формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ, що забезпечило б досягнення Плану цілей партнерства у встановлені терміни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» в межах реалізації комплексної наукової програми дослідження «Гуманізація навчально-виховного процесу у вищій школі» (номер державної реєстрації – 0114U001251). Тему дисертації затверджено Вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 2 від 19 жовтня 2023 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації дає підстави вважати, що наукові положення та висновки, сформульовані в ній, є достатньо обґрунтованими та достовірними, що було забезпечене комплексним використанням методів науково-педагогічного дослідження: теоретичних та емпіричних; апробацією результатів дослідження на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях всеукраїнського та європейського рівнів; упровадженням результатів дослідження в освітній процес Національної академії Національної Гвардії України (Акт впровадження від 17.11.2023 р.), Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Акт впровадження від 15.12.2023 р.), Інституту управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Акт впровадження від 08.01.2024р.).

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. У роботі вперше визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ; здійснено уточнення сутності і структури поняття готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ; визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ.

Серед практичних результатів вперше було запроваджено загальний попередній відбір кандидатів на інтенсивні курси з вивчення іноземних мов, що в свою чергу якісно змінило картину досягнення рівнів володіння, адже на етапі переднього відбору поряд з існуючими вимогами до наявності СМР проводилося дослідження мотивації щодо подальшого навчання та мотивів вибору курсу та розгляду мотивації як основного рушія до вибору нових напрямів діяльності.

Відбір запроваджено на постійній основі, і він є обов'язковим донині, з урахуванням безпекової ситуації в країні.

Внесені зміни до існуючих програм підготовки, які є на сьогодні основними для НГУ з урахуванням додаткових годин на адміністративні потреби протягом курсу з 436 до 540 годин під керівництвом викладача. Дієвість програми була підтверджена, вона отримала високу оцінку і була окремими наказами впроваджена факультативно в освітній процес в НА НГУ для груп з посиленням вивченням іноземної мови (англійська) на командно-штабному факультеті у повному обсязі.

Розроблено, апробовано та запроваджено курси підвищення кваліфікації для викладачів іноземної мови.

За принципом роботи інтенсивних курсів з вивчення іноземних мов подані пропозиції щодо створення аналогічних курсів в освітніх та тренінгових установах НГУ із залученням випускників курсів, які досягли необхідних рівнів до організації та проведення занять з іноземної мови, що стало підтвердженням дієвості висунутої теорії та її ефективності під час перевірки і впровадження у освітні (тренінгові) процеси.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Запропоновані в роботі теоретичні та методичні матеріали можуть бути використані під час проведення навчальних занять, а також для розробки посібників і програм спецкурсів для здобувачів освіти, створення навчально-методичних посібників. Можливим є використання одержаних результатів у системі підвищення кваліфікації й перепідготовки фахівців.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться у дисертації.

У роботі всебічно й ґрунтовно розкрито зміст усіх розділів відповідно до теми та сформульовано висновки, що мають логічний зв'язок і виходять зі змісту проведеного дослідження та підтверджують, що автору вдалося реалізувати мету й вирішити всі поставлені завдання. Така робота зумовлена використанням широкого комплексу методів дослідження, що в свою чергу дозволило обґрунтувати й експериментально перевірити визначені педагогічні умови формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ.

Автором розкрито сутність та надано змістову характеристику ключових понять «мовна підготовка», «мовна компетентність офіцера НГУ», «готовність офіцера до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ».

У першому розділі дисертації з'ясовано структуру готовності офіцера до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ, яка складається з таких компонентів як: мотиваційний (система психологічних і психофізіологічних характеристик суб'єкта, що забезпечують успішність і результативність певних дій та діяльності), знаннєвий (система необхідних знань (компетентностей) для здійснення професійної діяльності за напрямом діяльності) і практичний (форма навчання, під час якої відбувається накопичення й усвідомлення здобувачами досвіду участі в реальному освітньому процесі).

Потрібно відзначити узагальнення автором сутності готовності офіцера до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ. Він розглядає цей феномен як якість, що формується за результатом реалізації комплексу заходів професійної підготовки до службово-педагогічної діяльності.

Другий розділ «Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах Національної гвардії України» присвячено вивченню

закордонного і вітчизняного досвіду розвитку готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки. Це формує повноту картини щодо вивчення світових тенденцій з проблематики мовної підготовки як передових країн, так і України, як до важливого інструменту, що впливає як на розвиток Національної гвардії України, так і на досягнення успіхів на міжнародній арені. Вивчення досвіду провідних країн (США, Велика Британія, Канада, Латвійська Республіка) дало змогу визначити характерні риси іншомовної підготовки в цих країнах, зокрема: уніфікацію та централізацію, курсовий характер, постійне занурення курсантів в іншомовне середовище, індивідуалізацію та диференціацію, активне використання новітніх методик і технологій навчання.

Звертаємо увагу на той факт, що автором уперше обґрунтовано педагогічні умови формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ. Першою педагогічною умовою постає висока мотивація, її підтримка та керування нею на всіх етапах становлення офіцера (інструктора) як викладача, другою – розвиток необхідної бази знань за рахунок курсів підвищення кваліфікації та інтенсивних курсів з вивчення іноземних мов, третьою – набуття досвіду та його постійна підтримка через призму викладання, постійне професійне самонавчання та самовдосконалення.

Експериментальна перевірка впровадження педагогічних умов формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах Національної гвардії України викладена у третьому розділі. Вона заслуговує на схвалення, оскільки проведене автором експериментальне дослідження щодо перевірки впровадження визначених педагогічних умов відбувалося в декілька етапів і передбачало як початковий етап у формі здійснення попереднього відбору, так і проміжні й вихідні тестування слухачів курсів з урахуванням сформульованої гіпотези. Це дозволило досягти поставленої мети та забезпечити комплексний підхід до проведення запланованого експерименту. На наступному етапі було

проведено відбір учасників для експериментальних та контрольних груп за критеріями, що дозволили визначити однаковий початковий рівень. Також було визначено часові рамки проведення експерименту та ознайомлено учасників з теоретичними і методичними засадами дослідження. Викладачам було надано діагностичні матеріали та критерії для визначення рівнів сформованості мотиваційного, пізнавального і результативного компонентів.

Реалізація педагогічних умов здійснювалась шляхом підтримання належної мотивації, при цьому особливості роботи полягали у застосуванні методів розвитку позитивної мотивації на всіх етапах засвоєння матеріалу; шляхом удосконалення освітньої програми інтенсивних курсів вивчення іноземних мов та розробкою відповідного навчально-методичного забезпечення; упровадження у програму інтенсивного курсу вивчення іноземних мов періодичних тестувань; роботи з програмними продуктами для тестування і перевірки знань; роботи з віртуальними кабінетами типу NIBELUNG; шляхом формування викладацької майстерності у можливостях проходження курсів підвищення кваліфікації для викладачів; роботи у якості викладача протягом курсів; підготовки до роботи з навчально-методичними матеріалами бінарних занять разом із викладачами інтенсивних курсів з вивчення іноземних мов; ознайомлення з процесами оцінювання та участі у таких процесах протягом курсу. Зокрема, на контрольних зрізах реалізовувалась можливість слухачів контрольних та експериментальних груп надавати оцінку досягнення рівнів та здійснювати поточний та проміжний контроль.

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення дослідження відображено в 16 публікаціях зокрема, це: 3 статті в наукових фахових виданнях України; 1 стаття в періодичному виданні зарубіжної країни; 1 навчально-методичний посібник; 1 – монографія; 10 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання).

Огляд публікацій свідчить про достатнє знання автором теоретичних

основ формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах Національної гвардії України

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Водночас, оцінюючи в цілому наукові здобутки дисертанта позитивно, вважаємо за доцільне висловити певні зауваження і побажання.

1. На нашу думку, назва другого розділу «Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах Національної гвардії України» не відображає його зміст повною мірою, оскільки, крім заявлених у назві педагогічних умов, у цьому розділі розглянуто ще й закордонний і вітчизняний досвід розвитку готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки, а також представлено структурно-функціональну модель формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки в частинах Національної гвардії України.

2. У науковій новизні доцільно було б відобразити, як саме уточнено сутність поняття «готовність офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ» і конкретизувати подальший розвиток, що його набули наукові уявлення про зміст, форми, методи формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах та вищих військових навчальних закладах.

3. У структурно-функціональній моделі формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки в частинах Національної гвардії України варто було б виокремити цільовий блок і віднести до нього, зокрема, мету і завдання.

4. Потребує уточнення один зі складників структури готовності офіцера до здійснення мовної підготовки у військових частинах НГУ, а саме знаннєвий. Як зазначає автор, це система необхідних знань (компетентностей) для здійснення професійної діяльності за напрямом діяльності. Оскільки виникає уявлення, що знання ототожнюються з компетентностями, варто було їх розмежувати.

5. Загальні висновки, на наш погляд, могли б бути більш сконцентрованими і менш розлогими, щоб уникнути надмірної деталізації, як, наприклад, щодо опису шляхів реалізації визначених педагогічних умов формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах Національної гвардії України.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Дисертаційна робота Гончара Володимира Васильовича «Формування готовності офіцерів до здійснення мовної підготовки у військових частинах Національної гвардії України» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її автор Гончар Володимир Васильович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземної філології
і перекладу Національного університету
біоресурсів і природокористування
України

Світлана АМЕЛІНА

ДІЛКА З СВІДНУЮ
кадрів
С.ГРИЩЕНКО